

N:o 283.

Af herr **J. A. Jonsson** i Hökhult, *i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning af vin och maltdrycker.*

I Kungl. Maj:ts proposition n:o 101 till innevarande Riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit åtskilliga förändringar i nu gällande förordning för försäljning af vin och maltdrycker af den 24 oktober 1885.

Ehuru det ifrågavarande förslaget tvifvelsutän i vissa fall är en förbättring af nu gällande förordning, kan man dock, med erfarenhet om förhållandena särskildt på landsbygden, icke underlåta att uttala önskningsar därom, att ett och annat steg i nykterhetens intresse än ytterligare måtte kunna tagas.

Det torde väl knappast med fullt giltiga skäl af någon kunna förnekas, att icke en af de allra viktigaste betingelserna för ett lands materiella blomstring är dess inbyggares yrkesskicklighet och arbetsförmåga inom de olika näringsgrenarna, äfvensom att den högsta grad af frihet får göra sig gällande i afseende på försäljningen af de tillverkade varorna. Att så är förhållandet synes mig ådagalagd därigenom, att denna frihet i stort sedt varit den dominerande grundprincip, omkring hvilken svenska folkets näringslagstiftning sedan lång tid tillbaka rört sig.

Och hvilka hafva nu följderna af ett dylikt tillvägagående blifvit? Enligt mitt förmenande en knappast af någon anad utveckling och blomstring på samhällets olika näringsområden.

Men oaktadt sålunda en väl afpassad frihet i bildlik mening kan sägas vara näringarnas verkliga lifslust, måste dock undantag från den gifna regeln göras, allt efter näringens art och beskaffenhet, ty i annat

fall blifva vissa näringar, i stället för att vara till gagn, en aldrig sinande källa till ständigt elände för land och folk.

I detta afseende beder jag få fästa uppmärksamheten på rusdryckstillverkningen. En dylik näring kan omöjligt tillerkännas samma frihet i fråga om produktens afyttrande som andra näringar. Tvärtom måste omfattande åtgärder vidtagas i syfte att i möjligaste mån inskränka denna näring.

Så har också skett i vårt land. I samhällets sanna intresse har rusdryckslagstiftningen hos oss måst blifva en undantagslagstiftning, vidt skild från den, som fått göra sig gällande för andra näringar. Till skydd mot de farliga följderna af rusdryckstillverkningen har man visserligen vidtagit åtskilliga säkerhetsåtgärder; men kunna dessa ännu anses vara fullt tillräckliga? Jag tror ej så vara förhållandet, och i denna omständighet finner jag tillräcklig anledning för min framställning till Riksdagen.

I § 8 mom. 1 stadgas, att kungl. järnvägsstyrelsen skulle äga rätt att inom staten tillhörigt område för station vid statens järnvägar meddela tillstånd till utskänkning af vin och maltdrycker.

I mom. 2 af samma § heter det, att Kungl. Maj:ts befallningshafvande må, beträffande område för station vid enskild, till persontrafik upplåten järnväg, på framställning af järnvägens styrelse meddela sådant tillstånd, sedan å landet kommunalnämnd och kommunalstämma blifvit hörda.

I senare fallet skulle kommunalnämnd och kommunalstämma höras, i förra fallet inte. Mig synes det vara riktigast, att i båda fallen kommunalnämnd och kommunalstämma icke blott höras, utan må bero på deras bifall eller afslag för erhållande af tillstånd för rättighet till utskänkning af vin eller maltdrycker å område för station vid statens eller enskild, till persontrafik upplåten järnväg. Kommunen skulle i annat fall kunna påtvingas vin och ölkrogar inom sina områden mot sin vilja. Det bör väl vara en kommun förbehållet rätten af själf få bestämma, om den vill hafva en sådan handel, hvars verkningar kunna åstadkomma mycket ondt. Om Kungl. Maj:ts förslag i denna del af Riksdagen bifalles, skulle en större rätt fortfarande lämnas järnvägsstyrelsen att lämna tillstånd till utskänkning af vin och maltdrycker å sina områden än andra ägare å sina, hvilket ej kan vara riktigt.

§ 10 i ofvanberörda förslag lyder sålunda:

Kungl. Maj:ts befallningshafvande äge jämväl att, därest sådant finnes vara nödigt, på gjord ansökning lämna tillstånd att vid auktion eller annat bestämdt tillfälle utskänka vin eller maltdrycker.

Detta slag af utskänkning af vin och maltdrycker i samband med auktioner eller annat bestämdt tillfälle kan väl icke anses hvarken nödigt eller nyttigt.

Vin och maltdrycker böra kunna undvaras af besökande vid auktioner. Det bör lämpligen kunna ordnas så, att vid långvariga auktioner de besökande kunna få mot betalning mat samt tillagade alkoholfria drycker och svagdricka; därigenom skulle man kunna förekomma störande oordningar och slagsmål, som ofta inträffa, där utskänkning af starkare maltdrycker förekommer.

Man kan äfven befara, att vid auktioner nödig kontroll saknas och tillräcklig garanti för ordningens upprätthållande ej finnes.

Enligt gällande lag äro på många områden ganska restriktiva bestämmelser gifna för handeln med starkare maltdrycker, och detta med rätta. Ty man torde utan öfverdrift kunna påstå, att större delen af svenska folket numera anser en dylik köpenskap, där den ej utöfvas under stark kontroll och begränsning, skadlig icke allenast för individen, utan äfven för samhället. En stor mängd kommuner på landet hafva också gjort allt, hvad som göras kan, för att blifva densamma kvitt, och äfven nått detta mål till och med i sådana fall, då inom kommunen funnits gästgifveri, som haft laglig rättighet att försälja maltdrycker. Ty åtminstone å den del af den småländska landsbygden, som jag närmast känner till, hafva icke så få gästgifvare frivilligt afstått från rättigheten att försälja starkare maltdrycker.

Men när kommunerna efter årslånga sträfvanden kommit därhän, så har öfloden ånyo mångenstädes börjat välla fram på grund af den bestämmelsen, att den, som är berättigad att till afhämtning försälja dylika drycker, äfven äger att på rekvisition försända desamma till köpare.

Att så får ske, synes mig vara en brist i gällande lagstiftning. Mångenstädes har denna rättighet helt och hållet omintetgjort befolkningens sträfvän för nykterhetens befrämjande. Och man kan ju med skäl fråga, hvad lagens i öfrigt goda bestämmelser skola tjäna till, när man med tillhjälp af dem icke på något sätt förmår att verksamt motarbeta en dylik handel. Hvilken skada denna affärsverksamhet åstadkommer, tror jag hvar och en, som ägnat densamma någon uppmärksamhet, väl känner till.

På detta för god ordning och sedlighet olämpliga sätt sker försäljningen från bryggeriernas ölvagnar mångenstädes ute på landsbygden. Helt naturligt hafva därför de bestämmelser, som under senare år införts i kungl. förordningen angående försäljning af vin och malt-

drycker i afsikt att minska de för landet uppstående olägenheterna af kringföring eller försändning af, som det nu föregifves, rekvirerad öl icke varit till fyllest. Det synes mig därför klart, att det enda verk samma medlet mot denna för befolkningens ekonomi och moral skadliga rörelse vore att göra all försändning af maldrycker äfven efter rekvisition beroende af de kommunala myndigheternas medgifvande.

Förslagets bestämmelser angående försändning af vin och maldrycker äro i hufvudsak desamma, som nu efter utfärdandet af kungörelsen den 28 november 1902 äro gällande.

Förslagets 14 § är af följande lydelse:

»Den, som äger att till afhämtning försälja vin eller maldrycker, vare jämväl berättigad att från försäljningsstället på rekvisition försända dem till köpare; dock må vid sådan försändning dryckerna ej aflämnas annat än inomhus till därstädes boende, vid järnvägsstation eller å fartyg, och skall den, som forslar dem, vara försedd med en af säljaren eller hans befullmäktigade ombud utfärdad och underskrifven förteckning, upptagande särskildt för hvarje köpare dennes namn, det ställe där och dagen när dryckerna skola aflämnas, samt den försända myckenheten. Såsom ombud, hvarom nyss är sagdt, må ej den, som forslar dryckerna, användas.»

Visserligen är så kallad kringföring af maldrycker till försäljning på landsbygden genom ofvan åberopade författning helt och hållet förbjuden. Men den bedrifves icke dess mindre fortfarande under skydd af det i 1 § 6 mom. af maldrycksförordningen gjorda förbehållet om rätt för den, som äger att till afhämtning försälja maldrycker, att på rekvisition jämväl försända dylika drycker till köpare. Stadgandet att därvid skall medföras förteckning å rekvirenterna torde, såsom erfarenheten visat, i många fall vara vanmäktigt för att kunna, där maldrycksförsäljarne vilja kringgå lagen, betrygga dess efterlefnad. Frånsedt de fall, hvilka nog icke så ofta torde förekomma, då förteckning helt och hållet saknas, torde det vara ganska svårt för åklagaren att åstadkomma bevisning om olofflig försäljning. Dels råder just hos dem, som verkligen begagna sig af denna möjlighet att förskaffa sig öl, en helt naturlig obenägenhet att bringa på fall dem, som därmed försett dem, dels torde det ej vara så svårt att för fall, som komma till åklagarens kännedom, ställa i beredskap någon rekvisition. Härtill kommer den strängare bevisningsskyldighet, hvilken vid domstol måste ligga på åklagaren. Och då, äfven om en eller annan ölutkörare fälles, hans principal oftast lärer undandraga sig att drabbas af någon påföljd, är det för den sistnämnde lätt att i allt fall fortsätta samma förfarande som förut, till

äfventyrs i nödfall med nytt biträde. Detta gör, att genom åklagare-maktens ingripande erforderlig verkan icke torde vara att påräkna för att råda bot på dessa missförhållanden. Enligt den förut gällande lagstiftningen i detta ämne gjordes, åtminstone i den praktiska tillämpningen, icke så skarp skillnad emellan försäljning medelst kringföring och försäljning till försändning efter rekvisition.

I visst fall kunde alltså den förut gällande lagstiftningen, om än i allmänhet högst otillfredsställande, i tillämpningen visa sig rent af mera effektiv än den nu gällande. Därigenom att den nya lagstiftningen, i sammanhang med totalförbud för kringföring af maltdrycker till försäljning å landsbygden, bibehållit försäljning till försändning efter rekvisition fullkomligt fri, och det på ett vida mer i ögonen fallande sätt än förut, har detta sistnämnda sätt för försäljning visat sig kunna användas i stället för den förbjudna kringföringen, utan att några tillräckligt kraftiga medel däremot i lagstiftningen gifvas.

Såsom synes af det som nu andragits, är det af nöden, att mera verksamma bestämmelser utfärdas angående ölhandeln, särskildt i fråga om försändning efter rekvisition, som i många fall sker alldeles olagligt, ehuru det enligt nuvarande bestämmelser är synnerligen svårt att komma åt den brottslige.

Mig synes att försändning af vin och maltdrycker efter rekvisition må få äga rum endast efter erhållet tillstånd af Konungens befallningshafvande, hvilket tillstånd ej må lämnas, utan att vederbörande kommunalnämnd och kommunalstämma därtill lämnat bifall, att dylikt tillstånd må meddelas endast tills vidare samt kunna af Konungens befallningshafvande återkallas, hvilket skall ske, då både kommunalnämnd och kommunalstämma i den kommun, tillståndet afser, det påyrka.

Då förslag till förordning i Riksdagen föreligger angående från vin och maltdrycker skild försäljningsrätt af tillagade alkoholfria drycker samt svagdricka, och utsikt finnes till tillgång att lättare erhålla sådana drycker, bör ej behofvet vara så stort af vin och starkare maltdrycker (särskildt på landsbygden) och bör således ej nu utgöra något hinder för andra bestämmelser af rätten till försäljning af dessa drycker.

På grund af hvad jag sålunda anfört och i sedlighetens och i nykterhetens intresse får jag vördsamt föreslå,
att Riksdagen ville besluta,

- 1) att det af Kungl. Maj:t framlagda förslaget till förordning angående försäljning af vin och maltdrycker måtte i §§ 8 och 14 undergå de ändringar,

hvertill det af mig ofvan andragna må gifva anledning; samt

2) att § 10 må ur förslaget utgå.

Särskilda utskottet n:o 2 torde verkställa nödig förändring af de olika paragrafer, som beröras af denna min framställning och som behöfva ändras.

Stockholm i april 1905.

J. A. Jonsson.